

*Presentació a la Llibreria Drac Màgic de Palma de **La ciutat de ningú** d'Antoni Vidal Ferrando, amb Llorenç Capellà i Joan Pons Bover com a presentadors (15 de desembre de 2016).*

La ciutat de ningú. Antoni Vidal Ferrando

Parlament de Joan Pons Bover

“Tot és possible en aquesta ciutat de ningú”, afirma el narrador-protagonista a les darreres pàgines de la novel·la que presentam avui.

La intuïció m’ha duit a triar aquesta frase per començar; alguna cosa em diu que aquí s’amaga part del misteri. “Tot és possible en aquesta ciutat de ningú”. No és, tanmateix, la frase més bella de la novel·la, ni la més poètica, ni la més delirant. Representa per a mi una síntesi d’allò que, en el fons, ens ha volgut transmetre Antoni Vidal Ferrando per mitjà d’aquesta obra literària. És aquella part més inconscient —de l’autor, del narrador— que emergeix a la superfície i ens revela molt més del que diu. Recordau-la quan iniciu la lectura: “Tot és possible en aquesta ciutat de ningú”.

Comencem pel principi: un home s’aixeca el matí i enceta un monòleg interior que omplirà cadascuna de les pàgines d’aquesta novel·la. De seguida descobrim que es tracta d’un personatge peculiar, de pensaments curts i categòrics, alguns amb una certa lògica i d’altres —la majoria— completament delirants. Un home torturat per les paranoies, aficionat a l’astrologia i que creu en els extraterrestres. De fet, el seu major desig consisteix en ser abduït, juntament amb levitar, com els sants; també sent una especial atracció pels búfals i somia posar-ne una granja. Així, el protagonista ens confessa: “Vindrà un instant que abandonaré aquesta ciutat infesta i em dedicaré a criar búfals. Almenys els deixaré vint quarterades de pastura i els consagraré la majoria de les hores d’esbarjo. Són animals polígams i d’una gran, proverbial noblesa. Els búfals no tenen tant de gep com

els bisons. Domesticar-los ha estat un dels avanços més prodigiosos que ens han legat els darrers segles. Però, a mi, dels búfals, just m'interessen els components lírics. També la pau discreta, tàctil, que et proporcionen. Tot un prodigi quan es té el seu volum”.

El narrador-protagonista de l'obra té un pensament farcit de les més variades teories conspiratòries, i es troba convençut de la decadència de la seva metròpoli. Odia els periodistes i tem les infermeres, així com la nova arribada dels marxistes —poc a poc, encara que sigui a mitges, en descobrirem alguns dels motius. És un home que creu en els missatges secrets dels animals —no endebades el seu moix, n'Spencer, li serveix a moments com a interlocutor. Un home, finalment, que sent nostàlgia dels anys de la dictadura, i que encara plora la pèrdua de les darreres colònies espanyoles.

Ometré el seu nom, que no se'ns revelarà fins a la meitat de la novel·la; no vos vull privar d'un somriure còmplice en llegir-lo. A través d'ell sabrem de l'existència, sovint imprecisa, d'altres personatges que l'envolten: alguns formen part del present, com el psiquiatre o el notari; d'altres pertanyen al territori encara més boirós del passat, com la sensual tia Olga o l'àvia Mònica. Cal anomenar, això sí, algunes de les seves obsessions, els principals temes recurrents que de qualque manera articulen la novel·la, si més no en el sentit de donar-li una estructura mínima, un cert ancoratge.

La primera obsessió: preservar la memòria de son pare, antic falangista amb un passat ple d'ombres. “¿Què passaria si mon pare tornàs d'allà on és?” —es demana el protagonista— “Ell no anava de melindros i a l'enemic, no el convidava a enfilat perles ni a collir maduixes. Quasi era tan alt com el comte Rossi. Ben segur que mon pare no hauria desentonat entre els grans protagonistes del *Far west*”.

La segona obsessió: les fotografies que el protagonista amaga i que podrien comprometre la citada memòria del pare; són presents a tota la novel·la i es converteixen en un fil narratiu: “Estic segur” —afirma el protagonista— “que cap dels que hi surten, actualment, no es deixaria retratar amb aquella audàcia, amb aquella alegria ostentosa. No eren sants, però tampoc pusil·lànimes o esbirros. Els diaris propaguen calúmnies, i la ciutat trapelleja”.

La tercera obsessió que vull destacar la formen els records de la infantesa i de la guerra. El protagonista ens diu: “Més tard vaig completar tres col·leccions de cromos de colors i vaig viure intensament les aventures i desventures de Gepetto i Pinocchio. L'any que vaig cantar solemnement la Sibíl·la em compraren una escopeta de balins. Ho demanava jo i ho demanava el context”.

I a partir d'ara, si m'heu escoltat amb atenció, apartau en un racó tot el que vos he dit, oblidau-ho temporalment. La novel·la no és només això.

Aquesta obra és essencialment l'expressió de l'amor que sent l'autor pel llenguatge, per les paraules. La novel·la representa la llibertat —mai barallada amb l'autoexigència— que ha assolit l'escriptor en la seva darrera creació. Tot plegat, és com una espècie d'aquari: les paraules d'Antoni Vidal Ferrando neden com peixos de distints tamanys i colors sobre els fulls impresos: juguen, s'entrellacen i creen combinacions sorprenents i novedoses a cada instant. El text pot ésser contemplat com una bella peixera en la que els ulls del lector queden hipnotitzats. Les paraules esclaten com focs d'artifici davant de nosaltres, ens descol·loquen, ens sobten, ens alliberen. Els mots han fugit del lloc que els corresponia, han decidit rebel·lar-se.

El narrador, de fet, és un pintor de quadres impossibles... O no, perquè en l'art es fa possible tot allò que la realitat, obstinada a contemplar-se només ella mateixa, ens nega. Els pensaments del protagonista configuren un mosaic en el qual s'hi han desordenat els milers de peces, que ara ja no tenen la coherència de la imatge que estam avesats a contemplar, però que tenen la bellesa i la suggerència de l'atzar i de la locura. El llenguatge, i les imatges que pot arribar a crear, són un misteri, certament, i l'autor s'hi endinsa sostingut per dues cordes: la de la passió per la literatura i la del rigor. No podia ésser d'altra manera en una obra del creador de “El cicle d'Almandaia”, trilogia de la qual, si jo fos prou creient, diria que consider una Bíblia, i en la que Antoni Vidal Ferrando ens va regalar un gran bosc ple de mites, i ple de paraules com fulles, totes les que haguem de

menester. En llegir aquelles novel·les, emperò, tenim la sensació que cada espècie ocupa el seu lloc, cada fulla creix de l'arbre al qual pertany, cada tija s'enfila cap al sol i cada arrel s'endinsa dins la terra. No és així en “La ciutat de ningú”; l'autor ha capgirat el món, n'ha fet un caos, amb tota la saviesa, amb tot el seu mètode, ha creat el més bell desordre.

Llegir “La ciutat de ningú” és com fer un petit viatge fora de les fronteres de tot allò predictable. I com que qualsevol territori desconegut, a banda d'estimular-nos, també ens assusta, em permetré l'atreviment d'enumerar algunes advertències o consells abans de la lectura, totalment innecessaris per a vosaltres, ben segur, però que em serviran com una forma més de compartir el que per a mi ha significat l'experiència de llegir aquesta obra.

Primer: no frisseu mentre llegiu, aturau els rellotges, navegau a una velocitat que vos permeti contemplar tots els colors, les formes i els matisos del paisatge literari de l'obra.

Segon: deixau-vos portar, amollau-vos, feis que la raó i la lògica cedeixin el seu lloc a la imaginació i al plaer.

Tercer: no vos priveu de fer pauses. Afortunadament, per a tots nosaltres, lectors, aquesta obra que tenim a les mans no és un best-seller.

I darrer consell: rellegiu-la. Un cop acabada, agafau la novel·la per qualsevol pàgina i escolliu un paràgraf a l'atzar. Veureu com apareix davant dels vostres ulls un paisatge oníric, carregat del sentit de la bellesa.

“Com a mínim, que em deixin ser honest, que em deixin denunciar aquest món ple de desbarats”, afirma un dels personatges de Virginia Woolf a la novel·la “Les ones”. No puc deixar de pensar que Antoni Vidal Ferrando reclama el mateix en aquesta obra literària: que el deixin ser honest, que el deixin denunciar aquest món ple de desbarats. I ho fa a través d'un personatge estrambòtic, anacrònic, delirant, que es pot interpretar com una metàfora del sense-sentit que ens envolta en el món d'avui dia. Però l'autor no només reclama el dret a la denúncia, sinó també el dret a la creació literària, el dret de l'escriptor a anar més enllà d'allò que en el llenguatge és habitual, conegut, assimilat; el dret d'experimentar. Així, converteix cada paràgraf en un poema, sense que l'obra deixi de ser una novel·la.

Ahora, l'autor fa una passa més en la seva profunda recerca sobre la condició humana —individual i col·lectiva— per mitjà de la literatura; el deliri del protagonista de “La ciutat de ningú” és també el d'una part de la societat actual, hereva i nostàlgica dels anys de la dictadura, que es lamenta dels canvis i enyora una glòria caduca. En la narrativa d'Antoni Vidal Ferrando el passat sempre hi és, pesa, i en aquesta darrera obra, la mescla de memòria i deliri del protagonista no deixen de sostenir-se sobre una sòlida base històrica. L'autor utilitza els seus coneixements i el fruit de les seves recerques per fer referència a personatges tan sinistres com el general colpista Queipo de Llano, i a fets tan esgarrifosos com la violació i l'assassinat de cinc infermeres de la Creu Roja per part d'un estol de militars i feixistes, després dels enfrontaments en el desembarcament de Porto Cristo l'any 1936.

Segons alguns autors, la literatura sense sentit de l'humor corre el perill de convertir-se en un sermó. I en aquest punt de la presentació he de remarcar que la lectura d'aquesta obra m'ha fet somriure nombroses vegades, com em varen fer somriure en el seu moment alguns dels pensaments i descripcions d'aquell narrador caòtic i surrealista de l'obra “Carrer Marsala”, de Miquel Bauçà, o fins i tot l'absurditat del món i l'existència descrita en algunes narracions de Kafka.

No crec que sigui desencertat acabar la presentació d'una obra com “La ciutat de ningú” amb una citació de l'autor de La metamorfosi. Si Kafka sentenciava que “un llibre ha de ser la destrat per al mar gelat que portam a dins”, Antoni Vidal Ferrando hi afegeix, sense fer-ho explícit i sense renunciar a l'anterior, que un llibre ha de ser també un pinzell que omple de colors la tela grisa que portam dins l'ànima.

Joan Pons Bover

Quan Antoni Vidal Ferrando em va parlar de La ciutat de ningú em va fer saber, abans que altra cosa, que s'havia proposat escriure en llibertat total. I en un altre moment de la conversa em va dir que havia escrit la novel·la que volia escriure. No vaig dubtar ni un moment que era així, entre altres raons perquè en tota la seva obra es nota la mà de qui no es deixa guiar per precipitacions ni rampells. En Antoni Vidal Ferrando conviuen en bona harmonia l'artista i l'artesà, el creador i el pensador. A la seva novel·lística es percep, més enllà de l'argument, un exercici rigorós de reflexió que condueix la trama argumental envers un destí creïble i inevitable. Aquests déus que són els personatges de ficció, baixen a la terra, assumeixen els plets dels mortals i s'incorporen a un període històric que ja ha estat escrit. Tanmateix, si és cert que sabem el desenllaç col·lectiu d'una història, desconeixem quina ha estat la peripècia personal de cadascun. L'interrogant rau en la gènesi de la novel·la. El novel·lista s'interroga entorn del seu món. Sempre. I tanmateix no se'n surt amb les respostes, cosa que –d'altra banda– tampoc no pretén.

En referència al Cicle d'Almandaia, Lucia Pietrelli ha afirmat que, a través de la lectura de les novel·les que en formen part, “descobrim com els homes no estem fets de somnis, sinó de memòria”. El Cicle d'Almandaia, publicat per El Gall Editor, recull La lluna i els calàpets, La mà del jardiner i L'Illa dels dòlmens, tres novel·les editades anteriorment per les editorials Moll, 62 i Ensiola respectivament. Les tres, reunides, suposen un segle de memòria. De memòria col·lectiva. Perquè els personatges de Vidal Ferrando tenen vida pròpia, però alhora són l'expressió de la col·lectivitat. Cap home és una illa sola. Ho va dir John Donne, i Vidal Ferrando ens ho demostra. Com no pot ésser d'altre manera, Almandaia és Mallorca. Una Mallorca sobre la qual el novel·lista reposa la mirada crítica i dolguda; irònica, gairebé mai inculpatòria. Vidal Ferrando contempla el pas dels dies amb una infinita tendresa i ens diu que la vida és una gran passió i, alhora, una gran derrota. L'elegia del passat des de l'òptica d'un infant, l'horror de la guerra, i l'ambició de les classes socials que acumulen fortuna gràcies al binomi turisme/franquisme són el fil conductor de El Cicle d'Almandaia. La lucidesa de Vidal Ferrando i la coneixença profunda del comportament humà, es tradueix en una pàtina de pietat i alhora de culpabilitat compartida que impregna el fil narratiu. El recull de narracions Els miralls negres –com La ciutat de ningú, publicat per Meteora–, insisteix en aquesta visió elegíaca de Mallorca. Hi ha quelcom del caràcter més agrest d'alguns dels personatges de Carlos Fuentes –el dels contes d'indígenes– en els de Vidal Ferrando. Potser perquè ambdós escriptors, Fuentes i Vidal Ferrando, ens situen en un món que ha trencat amarres i va, a la deriva, cap a un futur més que incert. Almandaia és Mallorca. I Mallorca, sola, arrencada del seu país, no se'n sortirà dins el món. Aquest mateix perfum de comiat –persistent i tènue com cameta d'aranya, no necessàriament explicitat– l'he percebut en dos altres escriptors mallorquins, Guillem Frontera i Joan Perelló, autors de sengles llibres de narracions –La mort i la pluja i L'error o la vida respectivament– d'una qualitat inqüestionable. D'altra banda, les memòries de Gabriel Janer Manila, recollides a Ha nevat sobre Yesterday, estan impregnades d'una melangia semblant. Contes, memòries...? Imaginació i memòria puen a la mateixa veta.

La ciutat de ningú és la penúltima entrega d'Almandaia. Encara que Vidal Ferrando probablement no s'ho hagi plantejat. Els escriptors –els bons escriptors– no es repeteixen, però sempre fan voltes entorn de les pròpies obsessions; i quan proven de crear quelcom diferent, s'inventen a ells mateixos. No obstant, en La ciutat de ningú, Vidal Ferrando trenca radicalment amb el diàleg pausat amb el lector, gairebé de confessional, que caracteritza la seva veu literària. Dit amb paraules planeres, es descambuixa. A La ciutat de ningú hi ha tots els ingredients que identifiquen el gruix de la seva obra, però hi ha abocat més de tot. Més crueltat, més soledat, més tendresa, més humor. La contraportada del llibre ens en fa un resum força precís, de l'argument. El protagonista es lliura a un monòleg interior d'una sinceritat absoluta, cosa que ens porta a concloure que si els pensaments fossin transparents, la vida seria una divina bogeria. Però parlem d'ell, del protagonista, de nom José Ramón, probablement perquè el pare –falangista de pedra picada– va decidir acontentar els dos padrins. A més a més, ben segur que li recordava Hermelinda de Montesa, la cupletista exuberant de la seva joventut que amb “El lindo Ramón” feia que tots els calaveres maleïssin no tenir aquest nom. Però, sobretot, per una altra raó més transcendent: amb un nom compost i en castellà les famílies mallorquines accedien a la modernitat i feien una passeta, encara que fos de gall, per canviar definitivament de llengua.

José Ramón és una persona major. Probablement deu haver superat la setantena, que és aquesta edat en què un pot anar per la vida sense bastó, però que comença a considerar un bé de Déu tenir una cadira a prop. Les persones majors comparteixen dos trets inequívocs. L'un és la desconfiança envers tot i tothom; l'altre, la reducció del propi món geogràfic i coral. Si hagués de situar José Ramón generacionalment, el definiria com a fill de la postguerra tardana. Cas de néixer els primers anys quaranta, li haurien posat José Antonio, que era igual que posar-li, amb l'aigua beneïda, el jou i les fletxes en el front. Tanmateix, a les darreries de la dècada, ja n'hi havia, de Joseantònios, per pa i per sal. Va ésser quan es posaren de moda els José Manuel, els José Miguel, el José Enrique i, evidentment, els José Ramón. D'altra banda, al nostre José Ramón –a la farmàcia o al super, ja li diuen don Pep o senyor Ramon–, més aviat el veig créixer amb el desenvolupisme de López Rodó i dels tecnòcrates de l'Opus –el de l'arribada del Sis-cents i dels flams a taula els diumenges a migdia–, que en els temps foscos de la llesca de pa amb saïm vermell. López Rodó o López Bravo, els López, ens feren creure que la tecnocràcia tenia futur. De manera que, davant les evidències, els falangistes de primera hora, com el pare de José Ramón, acceptaren de bon grat que la Vella Guàrdia anava ben errada de comptes amb tot allò de la revolució pendent, perquè l'autèntic paradís del falangista passava per instal·lar-se en la mediocritat d'un càrrec públic. Això sí: sense oblidar que havien guanyat la guerra per a fer i desfer a voluntat. Intueixo que el pare de José Ramón va excel·lir, i no per les seves virtuts, entre el ramat de camises blaves. En la guerra i en la pau. Del passat bèl·lic el fill en conserva unes fotografies que no ha de veure ningú. I probablement en temps de pau va destacar en aquells negocis no gaire clars, que exigien més barra que vivor, però que la justícia de l'època feia de no veure o considerava botí de guerra. Certament el senyor Ramon gaudeix d'una economia òptima i en considerar que el seu progenitor va saber fer pàtria i calaix, no dubta a professar-li amor i gratitud. Altrament, don Pep, s'alimenta espiritualment d'un passat que, al seu parer, va saber generar valors sòlids. No com el present que és un espai llenegadís. Desconfia de tot i de tothom. Raona: “Fa molt que evit les tertúlies i que m'impregn de solidesa. Ja no hi ha res segur. El joc de moda és el canibalisme”. De manera que si el passat reclamava homes que servissin el país, i els va tenir perquè el país s'ho pagava, ara convé servir-se'n, del país, perquè dels caníbals no cal esperar-ne res de bo. Millor plomar-los, als caníbals, abans que ens plomin.

El senyor Ramon és un hipocondríac. Menja sense sal, s'apunta a sessions d'hipnosi i d'acupuntura. Diu: “A mon pare, li hauria convingut romandre cèlibe. O recórrer a la vasectomia. Així jo no tindria aquest embull”. No cal incidir en el fet que “aquest embull” neix de la impossibilitat d'entendre el món. Ho qüestiona tot. Però en realitat l'enutja que tot sigui qüestionable, sobretot si tenim en compte que son pare va guanyar la guerra perquè un capsigrany qualsevol no li pugués tocar el botet al seu fill. La saviesa mai no pot ésser un bé compartit, i els comunistes russos i xinesos, els gihadistes, els d'Amnistia Internacional i tots aquells que ens volgueren i ens volen buidar la taula, no en tenen. L'Spencer en té a cabassos. L'Spencer és el moix de José Ramón. Els moixos són amorals, a diferència dels cans que comparteixen els valors bàsics de la convivència humana.

Els moixos són com són. Amorals i savis, no sé si una cosa té res a veure amb l'altra. En qualsevol cas, l'únic ésser amb qui s'entén don Pep és amb l'Spencer. Probablement, l'Spencer, és una de les columnes que sosté la bastida del seu pensament. L'altre és el pare. D'un costat, el pare falangista; de l'altre, el moix. Ell és reconeix, sobretot, en l'Spencer. Llis i ras: el senyor Ramon és aquest veí del pis d'enfront del qual ens creiem saber-ho tot perquè ens el topem cada dia a l'ascensor; i, certament, l'únic que en sabem és que correspon la nostra salutació amb un moviment de celles o un mig somriure. Això passa a les ciutats, en els pobles no. Les ciutats poden ésser nius de solitaris. Com és aquest home del qual en desconeixem vida i miracles tot i tenir-lo tan a prop?

Sortosament tenim Antoni Vidal Ferrando perquè ens en digui més coses. Del José Ramón hipocondríac: “No queda altre remei que posar-se a dieta. Però estar a dieta és com viure a l'exili o en un camp de concentració. Per després morir-te estúpidaament d'una crisi cardíaca o d'un accident aeri”. Del que no perd de vista l'estat de l'economia: “¿Què passarà amb el producte interior brut? Mai no he confiat en les bones intencions dels aparells marxistes. Sempre ho dic: un dia o l'altre, sobirans, embollicaires, els marxistes atacaran de nou i a traïció”. Del que parla de l'eròtica, sempre en passat: “Si la tia Olga no m'hagués pres el seny amb els seus encants múltiples, m'hauria fet amunt. Potser seria el bisbe de Getafe o de Cartagena”. O: “El millor que té la

mort és que, de cop i volta, esdevenís invisible. A vegades confonem ser invisibles amb allò de tenir el do de la ubiqüitat. No és el mateix. Quan ets invisible perds inèrcia i cobres virtuts. ¿Es deuen poder tenir orgasmes? El cim del plaer deu ser tocar el sexe tempestuós de la tia Olga, ella estesa damunt un divan roig d'estil clàssic. Millor si la tia Olga s'ha posat el vel per anar a missa primera. El que més m'excitava, quan la veia dins el batiport de l'església, era l'opulència de les seves natges". Del que enyora el paradís perdut: "En estar trist pens un hort de palmeres i pens el cel de la infància: en Bambi, les col·leccions de cromos, la meua harmònica, el marquès de Roquefort i de Santa Gertrudis, les galetes del criat del curandero, l'olor afrodisíaca de la pell de la tia Olga". Del que entreveu l'eternitat: "Hem acabat que res no té consistència. Potser aquest caos també és obra de Déu. Allà dalt, Déu té un llapis i dibuixa el que vol. Pot dibuixar sirenes, nacions, malva-roses o acordionistes. Déu pot dibuixar la persona que enyores, un coc que resa des d'un reclinatori. O pot dibuixar camins, mariscals, boleros i, fins i tot, la mateixa poesia. Però també pot dibuixar sense incomodar-se les penes de l'infern. Ara que hi pens, he d'anar a comprar calcetins abans que entri boira. Els vermells fan més joc amb el rovell de l'ànima. Endemés, en posar-te'ls, deliten".

Erotisme, església, pecat: fruita de l'època. La tia Olga és la persona irreflexiva que tota família amb possibilitats es podia permetre. Fins i tot feia bo. D'altra banda, ens remet a "las señoras estupendas" de La Codorniz. Des de La Codorniz –un setmanari considerat tolerablement "rojillo" per la censura franquista– no deixaven de fer una interpretació força ortodoxa de la moral imperant. "La señora estupenda" és el complement de l'esposa pudorosa que la Secció Femenina i Acció Catòlica preconitzen. I té un espai reconegut en l'escala de valors del moment. "La señora estupenda" era la que provocava "el piropo" i la que justificava que el senyor que havia sortit de passeig del braç de la seva esposa, seguís amb la mirada el seu pas insinuant. Fins i tot, pobre home!, si no en tenia ganes havia de fer-ho perquè era condició sine qua non de la seva virilitat. Antoni Vidal Ferrando coneix aquest discurs. José Ramón no improvisa: no hi ha ni un sol dels seus pensaments que no sigui fruit de l'educació rebuda. Déu hi és omnipresent. La definició que en fa, del poder diví, és deliciosa. Déu pinta el món com ho fa un infant. I té el món que vol. Si pinta un ramat de vaques, és perquè vol vaques. Així l'entén José Ramón. I aquesta certesa –és a dir: això és així perquè Déu ho ha volgut– li serveix, inconscientment, per a conviure sense gaire neguit amb el seu gran dubte: el pare –soldat, heroi, arbre frondós– va tenir res a veure en la violació de les infermeres de Manacor? Ai las! Sabeu la història: les tropes republicanes del capità Bayo, que s'havien fet fort als voltants de la Punta de n'Amer, varen ésser reembarcades a corre-cuita, sense que l'oficialitat en passés revista. En conseqüència, un nombre important d'efectius quedaren a terra, desemparats i a mercè de l'enemic. Cinc infermeres de la Creu Roja varen ésser conduïdes a Manacor. Hi ha fotografies del grup, abans d'ésser violades i assassinades. Se'ls veu custodiades per falangistes, un dels quals, és, precisament, el pare de José Ramón. I don Pep sospita que les hi volen robar per menystenir-ne la memòria, del pare. Sospita de tothom. Dels russos i dels xinesos, sobretot, perquè sempre fan part dels embolics d'alta volada. Però també dels immigrants, no endebades el món pot ésser un cau d'espies, ho sap l'Spencer. Per això decideix reforçar el pany de la porta. Tanmateix, les precaucions que pren no van tan encaminades a protegir la memòria familiar com a créixer a ulls del pare que, tot i ésser mort, és a alguna banda. I ben segur, que d'allà on és, ho veu tot.

Podríem parlar i no acabar de La ciutat de ningú. D'allò que diu i d'allò que suggereix. Antoni Vidal Ferrando fa ús d'un humor fresc, xocant. La inversió dels valors provoca comicitat. I és el que fa. Ho comparteix amb Bergson. Ja ho sabeu: l'assassí que predica bondat, el farsant que exigeix ètica... La ciutat de ningú és una orgia de la paraula. En algunes expressions o frases, he cregut descobrir el millor Jardiel Poncela, fins al punt que m'atreveixo a suggerir que se'n faci una lectura dramatitzada. S'ho paga. Quan Antoni Vidal Ferrando me'n va parlar, del llibre, i li vaig demanar que me'n fes cinc cèntims, em va respondre a la seva manera, tan empegueïdor com lacònic. Em va dir no sé què he fet. Aleshores vaig restar mut. Ara ja tinc resposta. Ha fet, senzillament, una gran novel·la.